

Resebrev Nr 82

1-20 februari 1987

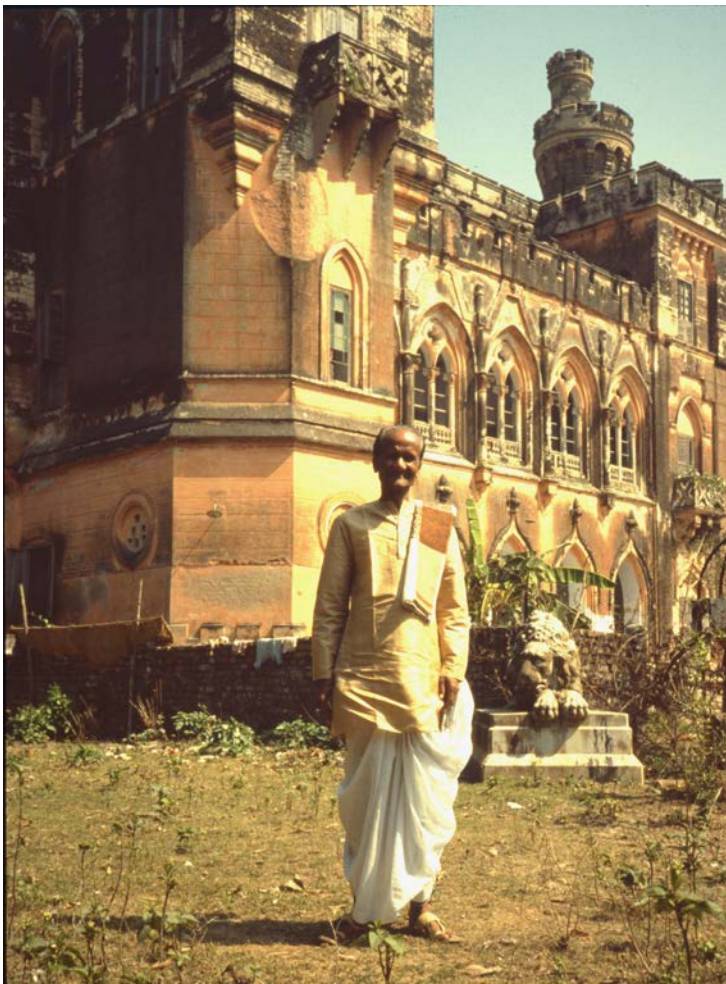
CALCUTTA

Avslutande tre veckorna på min och familjens fem månaders resa till Indien boende hemma på Tala Park i Calcutta. Just återkomna från resa till Andamanerna (se resebrev 19) blev det hektiska dagar fyllda med besök av svenska och indiska vänner, firande av Saraswati puja, den årliga bokmässan, besök på Calcutta zoo, liksom upptäcktsfärder med Kumkum till Bhangar vid gränsen mot Bangladesh och till mer eller mindre välbevarade zamindarpalats på bengaliska landsbygden.

Besök till zamindarpalats i Dhanyakurya nära Barasat

Calcutta Book Fair på Maidan

Hemma i Paikpara med Kumkum

Vandring i Belgachia

Amala och Göran
på besök

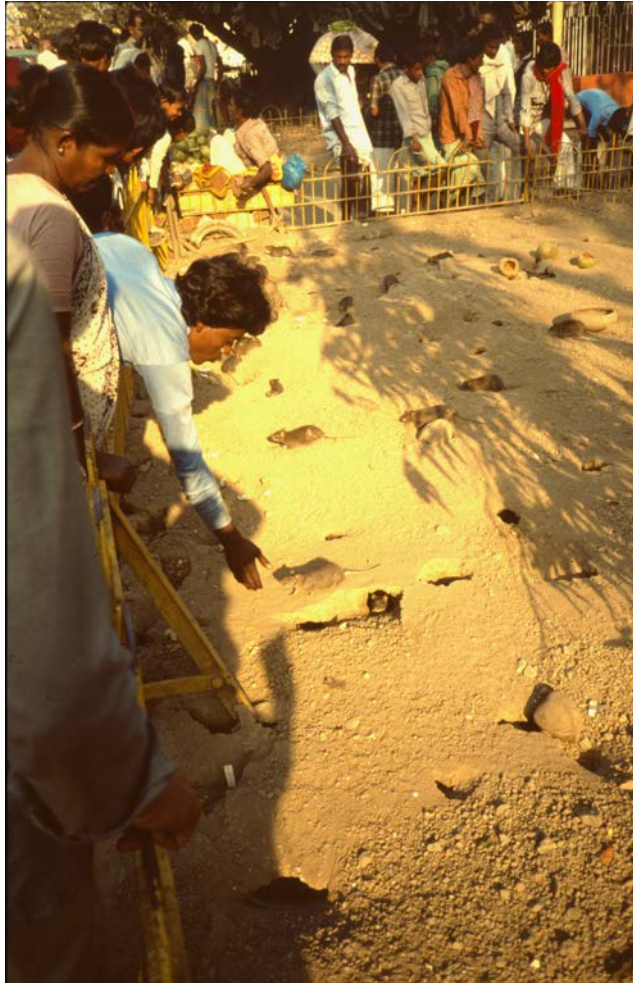

Lisbeth och Deepak på besök

Calcutta 1987

Råttkolonin vid Maidan

Livet på landet i Bhangar nära bangladeshiska gränsen

Warren Hastings villa i DumDum

Sorgset farväl efter fem månader

3 februari 1987

Sarasvati Puja. Så är det åter dags för en festlig pujadag och denna gång puja för Saraswati, gudinnan som ligger oss varmt om hjärtat. Saraswati är förknippad med musik, konst och intellektuella aktiviteter, hon avbildas med en veena i famnen och med en uggle som sitt riddjur. Min svärfar **Annada Munshi** brukade alltid kalla **Bubu** för Saraswati och till och med på inbjudningskortet till vårt bröllop 1982 stod det Saraswati istället för Bubu. På grund av två kontrasterande beräkningsmetoder tvistar astrologerna i Indien för närvarande om när alla pujas infaller. Det finns två olika officiella kalendrar, en som tagit modern astronomisk kunskap till hjälp. Därför var det officiellt Saraswati puja igår över hela Indien, men idag äger det stora firandet rum i hemmen och vid de tusentals *pandals* (tillfälligt uppförda tempel) som placerats i gathörnen och på skolor och arbetsplatser. Västbengalens delstatsregering har förklarat idag som helgdag. Bubu har många glada minnen av Saraswati puja-firande från sina yngre dagar, då det är speciellt skolungdomar och studenter som tycker om att fira Saraswati. Därför är roligt att vi är kvar i Calcutta nästan tre veckor till.

Fortsättning på nästa sida

öve denne puja. Och det är lika om-
genänt att tänka på att vi fullbordat
hela puja-cykeln - Vi var med om Durga
Puja, Kali Puja (ja, jag var i Udaia), Laxmi
Puja och nu Saraswati Puja. Sankranti puja
och Joghula i Bombay firas knappt här - och
det samma gäller Kartick puja.

Redan igen rödde lite feststämning, det
sålades Saraswati-statyer av alla modellerna hos
Shyam Bazar, och de fördes med lastbilar
till respektive gändals. Det är visserligen
mycket bligesannare förkort på gändals och
frånade än Durga Puja, men det är lik-
väl något av samma stämning. Banga
var ute hela natten med sina kompisar och
höll på med att färdigställa en gändal,
han har därför sovit hela förmiddagen i dag.
Vilken skillnad mot Sverige dock - om det
hade varit Sverige hade pujan endast bli-
vit en förvändning för en suppest hela
natten. Här deltar även ungdomar, särskilt i
de traditionella högtiderna.

Vi har också en Saraswati-statyg hem^{na}
Baba och Banga inhandlade igen, och vi har
haft puja idag med mannen som föreståndare.
Frühstücksche och blommor, och som speciellt för

Saraswati ledes Banguls skolboken från ^{fr}
gudinnan, och Bangul fick särskilt be för bra
resultat i skolan.

Men redan dessförinnan var jag med Kuni-
kun och Bangul bort till Kunkuns skola på
Dundum Rd, för att beskriva puja-proceduren där.
Alla eleverna var där och en skolbal hade
mynts ut för att bli gändal. Göttemyndiet
satt i lokalerna och en vässande präst med
vi var där, och fullt av flickor inne i lokal
bedjande till Saraswati. En tröpa upp
förberedde två behavsköcker puja-mat.

Kunkuns skola är numera en ren flick-
skola (från klass 4). Tidigare hade man sam-
undervisning i alla de 7 skolorna i ^{Dundum} ~~Stad~~.
Men för några år sedan kom nya direktiv från
delstatsregeringen (alla Indische regering ??) att und-
ervisningen ska separeras från klass 4. Fyra
av skolorna blev pojkskolor och tre flickskolor,
och Kunkuns skola nådde bli flickskola.
Märklig utveckling! Dessutom har resultaten
blivit sämre, säger Kunkun, utan stimulerande
hukommers. F.n. är det endast en del
privatskolor (som South Point, där Rene goll)
som har samundervisning.

Növal, kom alltså är det väldigt roligt och

fina Vilken präjd att jobba med den.
Jag fotografade blaskan tillsammans med
hans elver. Lustigt se små fläckar, för
deger bladda i ravis - liksom unge pojkar
i dhotis.

Vädret är synnerligen behagligt idag, det
har varit helnattet sedan i morn och endast
duggt 20°, men på en sticke solen igen lite
grund. Det mörka vädret hänger samman med
ett lågttryck och ett cyklonväder som rasar
över Bengaliska Viken. På Andamanerna har
man väntat för att se sig ut till sjöss de
senaste två dagarna. Vi hade alltså tur om
lämnade Port Blair dess försvar.

Nu är klockan 17.20, jag sitter i vänt (=Hant)
runt med öppna fönster och njuter skymning, men
om det samtidigt är ansenlig av myggor på
gång - det är för jobbigt med detta. Det slår
vi på Andamanerna. Bibu o Boni, med Manu
o Bitan, har gett hen till de fläckar var
heltiga vi ska gå på i morgon. Idag har man en
ceremoni värd bruden välsignas av brudgum-
mens familj, vil det vilde Bibu vara med på
Mallias lag och när de gick, och jag
på balkongen och skrev (irriterad över den vild
gubben och vevlande fläckar). Mallias valde

gläd, och vi gick ut o köpte glass (Kwality
Rainbow, jättegod för 550 rps/st), vare vi tog
en promenad runt Tala Park o satt i tvålbadet
o på en mörk i muren runt damnen.
Shant. För närmare kennesa till Sverige,
därta var uppskattat jag vännen och det trivliga
o lättsamma livet här. Å andra sidan har
jag nu börjat försöka mig med fanke på
ett utmanande jobbet på Arbetet, det ska bli
mycket angenämt att träffa arbetskamrater och åter
uppta det trivliga fast inrutade vardagslivet
med stadspromenader, posthämtningar, utskick av
nyhetsbrevningen och många lediga dagar
med i veckorna. Jag skulle inte vilja vara
utan det.

Nu när det löst sig med flygkyljetterna här
har jag skickat ett brev till Pia Lynggumstoft
vi vill starta ligenheter 20/2.

Jag besökte Bibu o jag, med Mallias, Calcuttas
Nollmessa, denna välhända föreelse som jag
deligare inte haft chans att få uppleva. Det
var jätteintressant att se så mycket intressanta
folk i alla slag och alla förhållande
förbi på ett ställe: Marknadsområdet mellan
St Paul's Cathedral.

Singhatisa bokförlagningen bygger upp ett hus, som

en kopja av en ^{vänchers-}journal i Moskva och äre
flera andra förelag hade byggt framliga publikos
'double magazines', detta intressanta Calcutta-
fenomen hade ett stort tält där alla de som
förelag sålde sine tidningar o skaffer. En
fröjd för en svensk kulturbildningsredaktion.
Där fanns Bhubu några böcker varss omslag vi-
tats av Deddy. Vi köpte en.

Anthropological Survey of India, hennelände i
Indian Museum sålde intressanta böcker. Jag
köpte en ~~en~~ bok om olika kulturella grupper
som lever i Calcutta; kineser, imoge-mehers
i Kurnatubi n.m. En guldgruva om jag skulle
fullfölja mitt projekt på att göra en bok om
just Calcuttas mångsidighet. Boken kostar
140 rps % 10% rabatt.

Antligen hittade jag bra häften! National
Atlas of India hade ett stånd, där de sålde
bara häften av hög kvalitet. Köpte en häfte
över Västbengalen (o Sikkim) samt en över Cal-
cutta med närhvarvändningar varhänd i färg.
Tillsammans 8 rupees!

I Bagchi & Sons stånd fanns jag Thomas
bok "Undesirables" utställd. Toog fotograf.
I ett antikvariat stånd fanns massor av
gamla intressanta böcker om Indien. Men de

intressantaste böckerna var dyra. Svea Hedius
"Journey to India" i 2 volymer - 2.500 rps.
Fikade i India Coffee Houses (College Street)
utombusstånd - kaffe o sigaretter, jättegodt.

Vi for ned med taxi Nr 145 - först till
Bagh Deza, juveleraraffären som gör Maries
örhängen och Annenettes ornament, men affä-
ren var även idag stängd. Vi for köpta
inoreg, innan vi såg på bokstället.

Men för vi med minibus, ~~for~~ på sitt
platser men det var ändå jättegodt med tätt trafik
o tidning i bussen. Som tus är han man
dock nämna prata med Matthias, föklarna
saker och han förstår. Man kan berättas för
honon ved som she händer, och hos minnas.
För ett år sedan skulle han ha börjat gräta
när det blev jättegodt, men han men lugna honon
med en förklaring och luffe om någon gäst.
Det är också, som idag, möjligt för Bhubu
att gå någonstans och jag sedan berättas det
för Matthias utan att ha följt i tanan,
helt omöjligt bara för ett halvår sedan.

Överknudaget är Matthias jättegodt när han
pratar. Utan meningar, intelligent såväl
på svenska som bengali. dock såhned som
han o Marie kommer att ~~vare~~ ^{vara} för normen,

Manto o Polly, like öbhed kommer hans
henkomst att ~~vara~~^{bli} för Anne o Gerol.

Tyrän är stannat i dämpad här henne
men sedan det ställt klart att Tuhi kan för
ansikt att komma hit o bo sedan denna vecka.
Efter förordningen som Manto o Polly uttråkades
vid sitt handöverskrift i Tuhi's hem i helgen,
da Tuhi högt uttryckte sin i bke över att de
lydits in känns det konstigt att Tuhi o Tutu
vart att flytta hit ut. Och inte vare Tuhi
o barnet, utan dessutom en ~~st~~ anställd kvinna
som ska ta hand om barnet när Tuhi går
till jobbet - för det ska bli - göra med det
samma. Var hon ska sova vet ingen, och
kanske är inte glad att dela toalet med en
ohärd kvinna.

Tutu är tyst, kommer hit, tittar på TV, läser
tidningar och ligger i sängen. Han är också
irriterad på övriga familjen, och han har
föklarat att Manto's plödsög (men vänt också) i
Tutus rum måste flyttas ut i handöverskrift!
Tutu är också sur på Babu för att han inte
har lust att hälsa på Chhanda (som inte
lätet höra av sig de första 4 veckorna
vi varit i Calcutta).

Babu och han spelat dög relation till

Tutu, då de pratat flera sgr strax efter
Daddy's död. Tidigare har vi trott att
det varit utslag av Tuhi's avundsjuka, men
nu har vi hört så många saker om Tuhi,
om allt han gjort o sagt att det pengor att
Babu har haft all rätt att vara sur.

Det enda riktigt vore att Tutu o Tuhi
flyttade till en egen lägenhet, men ett så-
dant förslag o gång av Babu blev totalt
avslaget. Sedan är det så att Tutu bidrar
med 800 rps / vecka till water, så det är
ju mycket att ta igen - över o kamma
i övrigt har högt lägenheten och betala
elströmmen o dyg, samt Banjuls skidavgift.

Nef, nu är kl 18-30. Alla de andra sitta
i Daddy's rum. Babu o Bow till baka, Manto,
Manto o Polly, Babu o Manjira. Bannen spränge
o leker till. Så snarligen ska vi gå
ut o titta på Saraswati's präande!
Klockan 23:20: Familjelideln har drastiskt föränd
rats. Tutu kom hem. Behagade sig för Babu att in-
ge bryr sig om hans barn, vargs Babu berättade om
de därna saker Tuhi gjort och varför alla tycker
det är högst att hälsa på henne. Sedan följ-
de prat mellan Tutu, Babu, Bow o kamma (Babu bör-
ögd i andra rummet) då Tutu föklarade att han

hade tänkt att Tutu o barnet skulle ha kommit
hit på sön-dag - men att han nu bestämt sig för att
flytta! Något som gjorde mamma mycket ledsen,
först missta Abir och nu Tutu.

~~Det~~ Det blev dock något gräl, Tutu verkade inte
att klagomöten mot Tutu inte är överdrutna. Hon
så att hon skall berätta det hela för Tutu i hem-
met föräldrars närvaro. Babu berättade nu för mig
och så att det inte bara är ilshet mot oss be-
skutet att flytta. Tutu själv vill flytta, när-
mare sin skola i södra Calcutta. Det är Tutu
som inte velat flytta tidigare, Tata Babu är ju
hans hem, men nu finns inget alternativ till att
byta upp.

Familiens sändring har inletts, först med Abirs
och Romus märklige beteende, nu Tutus flyttning.
Prews 2 är sedan Daddy's död. Trist.

Medan all uppgörse ägde rum var jag synnerligt
med att leka med Matthias. Jag vill inte direkt
blanda mig i konflikterna, även om jag är något
hänslomässigt engagerad i desamma.

Sedan Matthias o Marie somnat vid 21-tiden
sick Ummu, Babu o jag ut och promenader,
ut och tillade på Saraswati - thakurs (sk-
tjen) längs Northern Avenue och i Dum Dum.
Bara 200 meter hemifrån jagick en fantastisk

koncert på en utomhusstrad mitt emot Youth
Clubs gandal. Sajjad Husarins Shahras
Party spelade klassisk musik på shahras,
detta skarpt klingande oboelklyande instrument
(Ed i ljud skulle varit med. Vid vårt för-
beräk i Indien köpte vi en shahras ist härom).

Överhuvudtaget är det mycket fin musik som
framförs vid Saraswati gups, av naturliga skäl.
Vid Durga gups är det mest skrämdande hundi-
filansögen och jagmusik en bullrande högtalare,
nu mest Rabindrasanghet, Nazrul Isken o. lik.
även om det är en dusho vid vissa gup-
dals.

Upp i Dum Dum träffade vi en elev till Ummu-
kun, som varit förste pris i en bedrägningskonst,
och hans föräldrar. De bjöd oss till sitt
hus och vi trakterades med kaffe, pressad-
mat och musik (nu spelade harmonium, en popho
tablas). Trevligt. Han kl 23, barne
svitgott - bara mormor i lägenheten - men när
vi väl kommit hem verkade först Marie -
för att komma i gubbrummet, hon hade inga
blöja på sig, gnydde prews som Matthias bruk-
hade göra vid vårt förra Indien-beräk. Sedan
ville Matthias ha 'dud' - varn mjölk, som ännu
är hans ständigt lugnande lugn dag som natt.
29.00. Babu dödskrikt. Jag sov till midday idag.

14 februari 1987

Klockan är 22:45, sitter på **Tutus** rum. Lördag kväll, den sista i Calcutta, nästa vecka är vi åter i Lund och det känns skönt att komma hem till Sverige efter fem månader här. Mattias pratar om det varje dag, om sina leksaksbilar, och om att flyga till Sverige. Idag har vi varit på Calcutta zoo och tittat på riktiga tigrar och lejon.

Tigrar (bagh) är ju **Mattias** favoritdjur, han talar bara om bagh mest hela tiden. Och vi har ätit god chow mein och jag har druckit extrastark öl – Black Knight. **Buku**, **Mishtu** och **Munjini** samt **Boni** och **Bitan** var med oss. **Rana** däremot var på cricketmatch. På förmiddagen for vi med taxi från Paikpara, **Manto** hjälpte oss fixa taxi och det gick förhållandevis lätt att köra genom stan trots att det varit en *Working Saturday* idag (varannan lördag). Först hem till Buku vid Shyambazar, men de var inte klara att åka så vi for direkt vidare till zoo. Buku med familj fick fara själva med taxi senare.

När vi var på zoo mindes jag vårt fina besök där sommaren 1982 innan **Bubu** och jag var gifta – men mycket förälskade, och varken Buku eller Boni hade fått barn (men båda väntade). Då var det monsunregn och behagligt varmt och skönt att sitta i timmar under tak vid dammen. Idag satt vi på ett annat ställe med vilda barn att hålla reda på.

Fortsättning på nästa sida,

ligt varmt, skönt sitta i timmer under tak
vid damnen, nära Dubu. Idag satt vi på en-
ne ställe, men med vilda barn att hålla reda
på (varan Banjul är värst!). Och så helt annat
klimat, begynnande vär. Anna inte riktigt
de helt, men väl trötsamt varmt i solen mitt på
dagen - som en riktigt het svensk sommar dag.

Barn för hen efteråt, vi ångrade tog taxi o
för till en utställning av Tamilnadu-konstverk på
Mardan (fröskulpturer av Park Street, i utkanten
mot ~~Centran~~ Ghant), som invigdes igår kväll.
Fantastiskt fina saker, träarbeten, stenkonst,
intarsiaarbeten, siden, smycken. Inte speciellt
dyrt. Tyvärr missade vi en utställt ~~statu-~~
skulptur av Radha o Krishna, som vi drojde med
att bestämna oss för att köpa. Då var den redan
såld! Däremot köpte Park ett utställt panna-
smycke åt Annemette, finare än det som Park
beställt i Burma Bazar (och billigare, bara
175 rps). Vi betalade handpenning, återvände
på lördag o köpte.

Sonne taxi hen, den väntade på oss under
utställningsbesöket. Tog lång tid på sig - idio-
tiska hänvisningar på Mishtras inråden (Free
School St., fringades vände åter till Park St! &
Canal West Rd istället för Raja Dinendra Rd).

Kostade 48 rps!

Imorgon ska vi fara med Babji ut till
den familjen Ojhas nya lägenhet vid flygplatsen,
som de flyttar in i den 26/2.
På eftermiddagen har jag tänkt fara med
Uman och besöka en del intressanta platser
i Calcutta som jag missat tidigare och
som Desmond Dolgs bok lockat mig till.
Uman skulle f.ö. ha köpt vidlygget
o reserishen idag åt oss, men hen har inte
kommit.

Ny, hel är 27.15, dags att gå till söng.
Jag hade ont i huvudet tidigare ikväll, men
är jag skittrötig för 3:e gången ikväll!

16/2 Tre dagar här i Calcutta, och det
borde stå folk på rad för att säga far-
väl. Men inte. Nu på kvällen hörs det
hiast. Inga synen på besta, Tutu är hos Turki,
Uman gick hen tidigare till sin lägenhet, Banjul
har varit så jobbig hela dagen, häskat med
Mallias och blivit otvungen av Park, Polly, Kama-
kun (!) o Tutu. Mantu har inte syns till
sedan i eftermiddags. Bara moron o Polly
har hos oss (o Polly var "syns" hela dagen
igår, kom inte ut ur hyllan till), så stann-

wagen är ingen avsedd stannning. Vilken
skallnad var för 2 år sedan, då Daddy levde.

Annas har det varit intressanta dagar, både
igen o idag. Igen e.v. för Kankun o jag
samt till flera fina platser: Sweetamban
Yasu Temple, nära Manochitola (Sahitya Sanshodh
Nest Office, off APC Rd), enastående tempelark-
itektur, imponerande anläggningar, runt 1800 tal,
samma lyx (narmor, speglar, tandkärnare, krusad
kross) som i Mumbai. Bandel. Vidare till
Bastakhana, vid Sealdah. Troniga gränder, varans
(delvis nedhåll för ett par veckor sedan!, till
New Market för ett par dagar!), ledde efter ett
Tegre-hus som vi inte fann, men vid några
andra intressanta byggnader.

Vidare Park Street Cemetery - Vilken anläggning,
fantastiska gravmonument, utyliga restaurander.
Fika Flery's, och slutliga taxi till
Princep Street (trophylproblemen p.g.a. kricket-
matchen som just slutade, 80.000 personer
ut från stadens). Troniges kare via Kuddesjone
Bridge, musliska området vid ~~Chatterjee~~,
via Hastings larmrige officersvillor till
Hooghlys promenadstråk. Massor av folk ut
i den vackra solnedgången. Vi också av.
Taxi hem (den väntade på oss), 45 rps tilltalt,

för 1,5 timme. Köpte öl på vägen hem.

Och henne väntade H-B o Karin, samt
Anala, Hiron, Navne samt Anals dotter
Silvia, en vidunderfull 21-åring.

Buben varst nere på Tamulnadri-utställningen
gen o köpt vatten av saken, inkl. vörreant
till Annenette. 750 rps handlat för.
göktrevligt kväll tillammans, H-B o Karin
för hem kl 22.45 med buss till Paragon Hotel.
De antart samma vagn med buss från Varanasi.
Imorgon ska de försöka komma idag till Sindan-
bans - de blev så intresserade när jag be-
rättade om vår resa dit.

Anala ska vi träffa imorgon vid New Kabet,
kl 11, tog hon vill skicka ett brev med oss,
till Göran. Sedan ska vi äta lunch hos
diskeith, som vill skicka med brev över
hon + en del bilder. Slutligen hem till
Boni, och förhoppningsvis få våra pass,
biljetter och allt annat klart.

Dagens äventyr har förresten varit en
spännande taxiresa (6 timmar, 225 rps),
till Dhanyakurya, nordost om Banasat, o tillat på
Zamindagaraltesen där i sällskap med en gulle
o hanson (från palatset vid Shyambazar).
Imponerande i fast inge slottningar för kvar där-
ute längre. Ett palats sedan - 47 angräp
till Gail's State Welfare Home, för flyktingar.
Hem hem kl 15.